



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל

לפני כבוד השופט, סגן הנשיא שאול שוחט  
כבוד השופטת עינת רביד  
כבוד השופט נפתלי שילה

המעוררת פ'  
ע"י עו"ד יוסי נקר

נגד

המשיבה מדינת ישראל – היועץ המשפטי לממשלה  
ע"י עו"ד איריס עמרמי

### פסק דין

#### השופט נפתלי שילה:

לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה (תיק אמ"צ 27826-08-19 מפי כב' השופטת תמר סנונית פורר) מיום 17.8.20, שהכריז על שני ילדיה הקטינים של המעוררת כבני אימוץ, ללא צמצום תוצאות האימוץ.

#### א. רקע עובדתי

1. למעוררת, ילידת שנת 1977 (להלן גם: **האם או פ'**), שני ילדים קטינים מאבות שונים: הקטינה ק' נולדה ביום 13.11.15 (להלן: **הקטינה**) והקטין ר' נולד ביום 15.11.15 (להלן: **הקטין**). למעוררת בן בגיר נוסף (להלן: **הבן הבכור**) שנולד מאב אחר, שהוכרז כקטין נזקק בהסכמת האם בשנת 2013 והוא הועבר למסגרת טיפולית בפנימייה.  
ביום 16.6.16 האם נעצרה למשך 4 ימים עקב אירוע אליס, שעה שהיא סירבה להחזיר את הבן הבכור לפנימייה והקטינים הועברו לבית אחות האם. לאחר שהקטינים הועברו לאחר מכן לביתה של אחות אחרת של האם למשך שבועיים, ביקשה האחות לסיים את הטיפול בקטינים ועקב כך, הקטינים הועברו לקלט חירום ביום 16.7.16.



## **בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים**

**עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל**

3. ביום 12.16. -- הועברו הקטינים למשפחת אומנה, שם הם שוהים עד היום. החל מחודש  
ינואר 2018 האם לא פוגשת כלל את הקטינים.

4. ביום 13.8.19 הגישה המשיבה לביהמ"ש קמא בקשה להכרזה על הקטינים כבני אימוץ.  
בבקשה נטען שהאם מוכרת מזה שנים רבות לשירותי הרווחה על רקע שימוש בסמים  
ואלכוהול, היא מאובחנת כבעלת אישיות גבולית, יש לה הפרעת הסתגלות עם תגובה  
דיכאונית ואין לה מקום מגורים קבוע ועורף משפחתי. לפיכך, התבקש ביהמ"ש להכריז על  
הקטינים כבני אימוץ לפי סעיף 13 (א) (7) **לחוק אימוץ ילדים** תשמ"א - 1981 (להלן: **החוק**)  
היות שהאם אינה מסוגלת לדאוג לקטינים, אין סיכוי שמצבה ישתפר בעתיד הנראה לעין  
על אף עזרה כלכלית וטיפולית סבירה. בבקשה התבקשו סעדים גם ביחס לאבות הקטינים  
ואולם רכיב זה אינו רלוונטי לערעור דנן.

5. בדיון שהתקיים ביום 24.12.19 ניתן לבקשת האם צו לבית החולים ---- ליתן דו"ח עדכני  
וסיכום רפואי אודות מצב המערערת והטיפול שקיבלה. כמו כן נקבע כי:

**"בכל הנוגע למינוי מומחה – לאחר שמיעת הצדדים בדיון ולאחר שהלכה למעשה אין  
בקשה בפני למינוי מומחה, אינני מורה על מינוי. ב"כ היועמ"ש רווחה ציינה כי מבחינתם  
די במסמכים שצורפו לבקשה".**

בנוסף, התאפשר לאם להגיש בקשה לחידוש המפגשים בינה לבין הקטינים ואולם עד תום  
ההלך, לא הוגשה כל בקשה ע"י האם.

6. לאחר שהתקיימו ישיבות הוכחות והוגשו סיכומים בכתב, ניתן פסק דינו המפורט של  
ביהמ"ש קמא שבמסגרתו התקבלה תביעת המשיבה והקטינים הוכרזו כבני אימוץ ללא  
צמצום תוצאות האימוץ. ביהמ"ש קבע כי:

**"הדיווחים על מצבם של הקטינים לאחר הוצאתם מחזקת המשיבה (האם – נ"ש) היו  
קשים ביותר לגבי כל אחד מהם, מצבם של הקטינים לאחר המפגשים עם המשיבה,  
שהות הקטינים מחוץ לחזקתה של המשיבה מזה למעלה מ – 4 שנים, שהות הקטינים  
במשפחת האומנה מזה למעלה מ – שלוש וחצי שנים וקליטתם החיובית שם, הפסקת  
המפגשים של הקטינים עם המשיבה לפני למעלה משנתיים וחצי יחד עם אי בקשת  
המשיבה לחידוש המפגשים – מובילים למסקנה כי טובת הקטינים באימוצם".**

7. המערערת לא השלימה עם פסק הדין והגישה ערעור.



## **בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים**

**עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל**

### **ב. תמצית פסק הדין**

1. העובדה שלא הוגשה ע"י המשיבה חו"ד מומחה בדבר העדר מסוגלות הורית של האם ולא מונה מומחה מטעם ביהמ"ש לבדיקת המסוגלות ההורית, אינה מונעת מביהמ"ש להגיע למסקנה שיש מקום להכריז על הקטינים כבני אימוץ וזאת בהתאם לעדויות ולראיות הרבות שהמשיבה הציגה. אין שום חובה בדיון או בפסיקה למנות מומחה לצורך הכרזת ילד כבר אימוץ. הנטל מוטל במלואו על המשיבה ויש לבחון האם היא עמדה בו באמצעות הראיות שהגישה.

2. האם ביקשה ליתן צו לפסיכיאטרית המטפלת בה לצורך מתן דו"ח עדכני על מצבה, ניתן צו והוגשה חו"ד של ד"ר מילשטיין. כמו כן, נשמעו עדויות של שמונה אנשי מקצוע שהיו בקשר עם המשפחה. עדים אלו בחנו את מצב הקטינים בזמן אמת והתרשמו מהאם או מהקטינים באופן בלתי אמצעי. התרשמותם היא בעלת משקל רב יותר מאשר התרשמות של מומחה הפוגש את הצדדים אך ורק לצורך הכנת חוות דעת.

3. במקרה דנן, התקיימו תנאי סעיף 13(א)(7) לחוק שקובע כי אחת העילות להכרזה על ילד כבר אימוץ היא אם:

**"ההורה אינו מסוגל לדאוג לילדו כראוי בשל התנהגותו או מצבו, ואין סיכוי שהתנהגותו או מצבו ישתנו בעתיד הנראה לעין על אף עזרה נפשית טיפולית וכלכלית סבירה כמקובל ברשויות הסעד לשיקומו".**

התימוכין לכך שסעיף זה חל במקרה דנן, נמצאו בעדויות אנשי הטיפול כפי שיפורט להלן:

4. (א) בחו"ד של ד"ר מילשטיין מבית החולים ---- מיום 26.1.20 נאמר בין היתר ביחס לאם כי היא:

**"אובחנה עם פסיכוזה קצרה חולפת, הפרעת אישיות בלתי ספציפית ושימוש לרעה בחומרים פסיכואקטיבים... מחודש יוני 2018 הפסיקה מעקב... וכמעט ולא שיתפה פעולה בנטילת טיפולה התרופתי... ובהעדר טיפול תרופתי מצבה מתדרדר מהר מאוד, עלולה להיות תוקפנות פיזית ומזניחה את עצמה באופן קיצוני... בבדיקה עלה חשד למחשבות פרנואידיות, התנהגותה הייתה חשדנית כתוצאה ממחשבות שעוקבים אחריה ויש קונספירציה – כי לדבריה כל המוסדות נגדה... להתרשמותי המצב הנפשי של**



## **בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים**

עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל

המטופלת אינו מאוזן... בתוכן היו רמזים למחשבות שווא של יחס ורדיפה... התובנה למצבה היתה חלקית... עלה רושם מאי יציבות וירידה בתפקודה החברתי... מעבר מגורים בתדירות גבוהה..."

5. (ב) עו"ס המשפחה מר דיקן העיד בחקירתו כי :

"אני כל הזמן דוחף את פ' לחזור למעקב רפואי כדי שתוכל לחזור לטיפול. לאורך זמן היא לא הגיעה למעקב... לפ' יש חוסר עקביות במעקב הפסיכיאטרי שלה בנטילת תרופות... במהלך התקופה הזאת ... היא גרה בחדר אשפה... ואז הדיירים פינו אותה עם משטרה..."

ביחס להפסקת המפגשים בין האם לקטינים הוא העיד כי :

"בוועדה היא ביקשה להפסיק את הביקורים... פ' אמרה לי שאם הילדים לא רוצים לראות אותה היא רוצה שיהיה להם טוב וזה לא טוב שהילדים יראו אותה כי היא היתה במצב רגשי לא טוב..."

לדבריו, לאחר שהאם ביקשה לחדש את הביקורים עם הילדים, הרופא שטיפל באם בבית החולים ---- אמר שהוא לא ממליץ לחדש את הביקורים לפני שהאם תחזור לביקורת.

6. (ג) עו"ס לחוק הנוער הגב' מילר העידה ביחס לאם כי :

"לפי הדוחות של ---- היא הגיעה פעם ב... לפעמים בפערים של שנים. לאחר כל פגישה שנקבעה לה המשך במעקב היא לא הופיעה..."

בכל הנוגע לניסיון לשלב סומכת על מנת שתסייע לאם היא העידה כי :

"פ' סירבה לשתף פעולה... פ' מאוד אימפולסיבית ולא צפויה בתגובותיה ולהכניס סומכת לבית כזה זה בלתי אפשרי... הסיכון של הילדים התבטא בכמה מישורים, המצב ההתפתחותי... הסיכון ברמה הפיזית וההזנחה הסביבתית בה הם גרו... סירבה להדרכה והתקשתה להבין את צורכי הילדים בנפרד מצרכיה ורצונותיה שלה..."

7. (ד) עו"ס משפחה גב' מיכל אדרי שהכירה את האם כארבע שנים, העידה שהתקבלו

דיווחים בעל פה של בני משפחה אודות שימוש בסמים של האם וגם האם סיפרה שהיא משתמשת בסמים. היא העידה בין היתר כי :



## **בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים**

עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל

"ניסינו בכל מיני דרכים בקהילה לעזור לה בנושא מעונות וזה לא כל כך הצליח... בנושא סיוע באוכל אני זוכרת שפ' כן אמרה שהיא לא רוצה סיוע באוכל... הייתה הזנחה מאוד קשה ובגלל זה פחדנו בגלל הזנחה של הילדים... וגם טיפת חלב דיווחה שהאם הגיעה בצורה לא סדירה לחיסונים או לבדיקות... קיבלנו דיווחים על גבי דיווחים מהמשפחה. היא התגוררה עם אמה בזמנו דווח על אלימות ועל צעקות וריבים... אין ספור פעמים על חוסר תפקוד... היא לא שלחה את הילדים למעון".

8. (ה) בתסקיר שצורף לבקשה שנערך ע"י עו"ס לחוק האימוץ הגב' אורית כץ נאמר בין היתר כי הוצע לאם סיוע בקהילה והיא הופנתה למרכז לטיפול בהתמכרויות "----" ולמרות שהאם שיתפה פעולה עם ----, האם מביעה מחשבות שווא כנגד המערך הטיפולי וחושדת שהיא נמצאת במעקב מתמיד. בתסקיר נאמר גם כי :

"...התקבלו דיווחים טלפוניים על ידי אמה של פ' ואחותה על שימוש בסמים, חוסר תפקוד, הזנחה, תוקפנות ואלימות, על פי הדיווחים לאחר שימוש בסמים פ' לא תפקדה ולא תמיד הייתה בהכרה ימים שלמים. האחות ע' והסבתא דיווחו על ניסיונות אובדניים של פ'".

ביחס לסירובה של האם להיות בקשר עם הקטינים החל מחודש ינואר 2018 נאמר בתסקיר כי :

"מאחר וע"פ הסבריה מצבה הנפשי מעורער ואינה פנויה כעת לביקורים עם הילדים. לאורך כל התקופה מאז ביקשה להפסיק את הביקורים, גורמי הרווחה פנו אליה שוב ושוב בניסיונות לשדלה לקבל טיפול תרופתי ולסייע לה בחידוש הקשר. למרות כל זאת היא סירבה לקבלת הסיוע וכן לקבלת הטיפול התרופתי, עמדה בסירובה לפגוש את הילדים תוך כדי המשך התדרדרות במצבה הנפשי והעדר רצונה לראות אותם במצבה הנוכחית".

9. (ו) עו"ס מהיחידה להתמכרויות, גב' דרורי לינברק העידה שהאם איימה שתרכיץ לעו"ס והיא התרשמה שלאם תכנים פרנואידים.

10. (ז) עו"ס לחוק הנוער הגב' אורית טרמין העידה שאינה רואה צפי לשיפור ולא היה שיפור במצבה של האם :



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל

"נעשו המון ניסיונות ותוכניות עם פ', הפנייה ליחידה להתמכרויות... והיו איתה המון פעמים בבריאות הנפש והיא לא הגיעה... היא לא יכולה להשיג יציבות בחיים שלה, היא לא יכולה להחזיק דירה, כלכלית היא לא מסוגלת להשתקם ולא מסוגלת לעבוד. לצערי עשינו את כל הניסיונות והיום היא נראית במצב טוב ומחר אני לא יודעת מה יקרה... היינו בכל מקום אתה וניסו לעזור לה כלכלית. היא לא המציאה לנו חוזה. גם היום בימים אלה היא בקשר נוראי שיכול לסכן אותה, לא כל שכן אם היו שם ילדים".

ביחס לנסיבות הפסקת המפגשים בין האם לקטינים העידה גב' טרמין כי :

"המצב של פ' לא היה טוב מבחינה נפשית... היתה במיטה ובכתה והיתה בדיכאון, כל הזמן עודדנו אותה ללכת לבריאות הנפש לטיפול....היא בעצמה פ' באה אלי ואמרה שהיא לא מוכנה לראות במצב שלי כרגע את הילדים, זה עושה לי רע, אני לא מסוגלת ולא יכולה להתמודד עם הכאב הזה... היא חידשה את הבקשה לראות את הילדים לפני חצי שנה, אז ביקשנו שתביא מסמכים רפואיים שהיא מטופלת ומצבה טוב, פה נתקלנו בחומה בצורה".

11. איש מבני משפחת האם לא הגיע להעיד מטעמה ולתמוך בטענותיה, לרבות שהיא מקבלת סיוע ממשפחתה והוכח שאין לה סיוע משפחתי משמעותי ומהותי ואין לה מסוגלות הורית לטפל בקטינים.

12. ניתנו לאם הזדמנויות חוזרות ונשנות לשתף פעולה עם אנשי הרווחה ולקבל עזרה כוללת בתחומים רבים ואולם היא סירבה לשתף פעולה בכל הנוגע לקטינים ואף ביחס לטיפול הנפשי שהיא זקוקה לו. האם אוהבת את הקטינים מאוד ואולם קיים פער בין דבריה ורצונותיה לבין מעשיה. היא התכחשה לכך שהיא זו שביקשה את הפסקת הביקורים עם הקטינים למרות עדויות של כמה גורמים והיא אף לא טרחה להגיש במהלך כל ההליך בקשה לחידוש הקשר. נשמעו גם עדויות קשות אודות מצב הקטינים בתקופה שבה התקיימו מפגשים עם האם. נקבע כי :

"בחינת הראיות והעדויות הרבות מעלות כי המשיבה (האם – נ"ש) אינה מסוגלת לדאוג לקטינים כראוי ובשל התנהגותה וסירובה העקבי לשתף פעולה עם הליך טיפולי כהלכה. הקטינים הוצאו מחזקתה של המשיבה לפני למעלה מ – 4 שנים, זהו פרק זמן משמעותי ביותר שבו יכולה הייתה המשיבה להוכיח כי חל ויחול שינוי במצבה לטובת הקטינים ולטובתה. כל זאת לא קרה. למשיבה הוצעו מגוון עזרות וסיוע של רשויות הרווחה – גם



## **בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים**

**עמ"צ 20-09-33142 אלמונית נ' מדינת ישראל**

**טיפול ווגם כלכלי – גם לגביה וגם לגבי הקטינים, המשיבה סירבה באופן עקבי לכל עזרה שכזו".**

13. עו"ס המשפחה מר דיקן העיד שהקטין היה מגיב בצורה קשה לאחר המפגשים עם האם והוא היה מקיא בלילות וקם מסיוטים. לדבריו:

**"בעקבות שהקשר נפסק, הילד חזר לישון בלילה ואין תגובות חריגות ... בזמנו הצעתי לפ' להביא תמונות לילדים ופ' אמרה שאם היא לא רואה אותם היא לא מעוניינת בזה. פ' לא שיתפה פעולה עם זה".**

העו"ס טייטלבוים העידה אף היא, שבמשך שבוע שלם לאחר המפגש היתה רגסיה אצל הקטינים וכי:

**"הילדים חוו חרדות נוראיות לאחר המפגשים וגם הסימפטומים שתוארו של הקאות לר', החמרה במחלת עור".**

14. עו"ס לחוק הנוער הגב' טרמין העידה שלאחר הוצאת הקטינים מחזקת האם מצבם היה בכי רע והיו להם עיכובים התפתחותיים. הקטין בכה המון והיה לו קשה להירגע. גם עו"ס האומנה גב' טייטלבוים העידה ביחס למצב הקטינים בעת שהגיעו למשפחת האומנה כי:

**"שני הילדים הגיעו בחסך התפתחותי ניכר מאוד ובעיקר פיזי לא מטופח.... אני מדברת על מצב קיצוני מאוד. חוסר יציבות משווע וצורך עז מאוד בביטחון ומסגרת יציבה".**

15. הקטינים נקלטו היטב במשפחת האומנה, הם קשורים אליה ואהובים מאוד, חשים מוגנים ובטוחים ומטופלים היטב. הורי האומנה רוצים לאמץ את הקטינים לאחר שיוכרוזו בני אימוץ. לדבריהם, העובדה שלא מתקיימים מפגשים עם האם, תורמת לרגיעה פיזית ונפשית של הקטינים.

16. קיים קושי רב ביותר במפגשים של האם עם הקטינים. הקטינים לא נפגשו עם אמם מעל שנתיים וחצי וכאמור הקטינים הגיבו באופן קשה למפגשים. כמו כן, לאור מצבה של האם שאינה מקפידה על טיפול נפשי עבודה ואינה משתפת פעולה עם גורמי הטיפול, אין לצמצם את תוצאות האימוץ.

**ג. תמצית טענות המערערות**



## **בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים**

**עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל**

1. התיק היה מבוסס כולו על עדויות שמיעה והמשיבה לא הוכיחה ברף נדרש שיש עילה להכרזת בר אימוץ. ביהמ"ש קמא התעלם מהחלקים בעדויות שהיו לטובת המערערת.
  2. לא הוכחו הטענות בדבר המצב הפסיכיאטרי של האם. האם אושפזה פעמיים בלבד מיוזמתה. לא הוכח שהאם עושה שימוש לא סביר באלכוהול והיא כלל לא משתמשת בסמים. יש לה מקום מגורים קבוע, אין לה עבר פלילי עשיר, אין לה ניסיונות אובדניים והיא בקשר טוב מאוד עם אחיותיה, דודיה ודודותיה. מעבר דירות או החלפת בני זוג אינם עילה לאימוץ.
  3. היא טיפלה בקטינים "באופן מצוין" והוצאת הילדים מחזקתה הושגה רק בעקבות מעצרה. מעולם לא הוצעה לה הדרכה הורית, היא לא הפסיקה את הביקורים אצל הקטינים והעו"ס משה דיקן ממחלקת הרווחה הוא זה שהפסיק את המפגשים. הקטינים הביעו רצון לחזור אליה והסימפטומים שהתגלו אצל הילדים לאחר המפגשים הם "דבר טבעי לחלוטין שכל ילד חווה חרדות לאחר פגישה עם אמו במרכז קשר".
  4. לא היתה הסכמה שהתיק יתנהל ללא מינוי מומחה. מאחר שלא הוגשה ע"י המשיבה חו"ד על היעדר מסוגלות הורית, לא הוכח היעדר מסוגלות הורית של האם.
  5. טעה ביהמ"ש כשקבע שהאם לא מקיימת ולא מסוגלת לקיים את חובותיה כלפי ילדיה. חו"ד מבית החולים ---- לא התייחסה כלל למסוגלות ההורית של המערערת. העדויות שעליהם ביסס ביהמ"ש קמא את היעדר המסוגלות הן עדויות שמיעה. היעדר שיתוף פעולה אינה עילת אימוץ.
  6. לא הוכח שהכרזת הקטינים כבני אימוץ היא לטובתם. כמו כן, טעה ביהמ"ש קמא כשלא צמצם את תוצאות האימוץ. טעה ביהמ"ש שעה שלא הביא בחשבון את עמדת הילדים ולא מינה להם אפוטרופוס לדין.
  7. טעה ביהמ"ש כשהתעלם מ"קול הדם" ולא התחשב בזכות האם לגדל את ילדיה, גם אם היא סובלת ממחלה או מהפרעה נפשית. לכן, יש לקבל את הערעור ולבטל את פסק הדין.
- ד. תמצית טענות המשיבה**





## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל

1. הודעת הערעור היא "תעתיק זהה - אחד לאחד (בשינוי סדר הסעיפים) – לסיכומים מטעם האם ולפיכך גם אינם מעלים כל טענה אשר לא נשקלה, נבדקה והופרכה ע"י כב' ביהמ"ש קמא". המערערת חוזרת מילה במילה על הטענות שטענה בסיכומיה ו"הפניותיו של ב"כ המערערת נעשו ללא ציטוט, ללא צירוף מוצגי הפרוטוקולים ומתוך בחירה סלקטיבית של חלקים ספציפיים בעדות". ב"כ המערערת בוחר "קטעי משפטים ורבעי עדויות מתוך הנאמר".
2. ערכאת הערעור לא נוטה להתערב בממצאים עובדתיים. עדויות גורמי המקצוע שהעידו לא נסתרו בחקירות הנגדיות ונותחו כראוי ע"י ביהמ"ש קמא. לא מדובר במקרה חריג שבו יש מקום להתערב בממצאים העובדתיים שנקבעו.
3. בצדק נקבע שלא היה צורך בחוות דעת מומחה למסוגלות הורית. די בראיות ובעדויות שהוגשו על מנת לקבוע שהמשיבה עמדה בנטל הנדרש גם ללא חוות דעת מומחה בנושא מסוגלות הורית. הוכח שהמערערת סובלת מהפרעת אישיות גבולית ומאפיזודות דיכאוניות. היא אינה מאוזנת מבחינה תרופתית ואינה מטופלת בשל חוסר שיתוף פעולה מצידה. הוגשה גם חו"ד של ד"ר מילשטיין מבית החולים ---- לפי בקשת המערערת והתקבלה תמונה כוללת אחידה וברורה לגבי העדר מסוגלות ההורית של המשיבה. לא היה צורך בשום חוות דעת נוספת. חוות דעת מומחה היא רק כלי נוסף שניתן להיעזר בו.
4. חוות דעת של עובדים סוציאליים ותסקירים לא נופלים ממשקלה של חוות דעת מומחה מטעם ביהמ"ש ויש לראות בהם כחוות דעת מומחה. לעיתים עדויות של עובדים סוציאליים מהשטח, עדיפים על פני חוות דעת מומחה. העדים לא העידו עדות שמיעה אלא העידו מתוך היכרות אישית עם המערערת והקטינים.
5. ביהמ"ש קמא לא ביסס את פסק דינו על היעדר שיתוף פעולה של האם. הוצאת הקטינים מבית האם נבעה ממספר גורמים שכולם ביחד הצביעו על קיום סיכון לקטינים. המדובר בין היתר בהעדר טיפול מתאים בהם, הזנחה, אורח חיים של הסתבכות עם החוק, סמים, תנודות קיצוניות במצב הרוח והתפקוד, העדר דיור נאות, העדר פרנסה, חוסר תובנה ושיפוט לקוי באשר לצורך בטיפול תרופתי או הדרכה. ממועד הוצאת הקטינים ועד היום, לא חל שינוי במצבה או בהתנהגותה של המערערת.
6. חלפו למעלה מארבע שנים מאז שהקטינים הוצאו מחזקת המערערת ובתקופה זו יכולה היתה המערערת להוכיח שחל שינוי במצבה. אולם, היא לא ביצעה כל שינוי והדבר מוכיח



## **בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים**

**עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל**

שצדק ביהמ"ש קמא במסקנתו. גם אי צמצום תוצאות האימוץ הוא נכון לאור מצבה, מצב הקטינים וחלוף הזמן מאז שהאם נפגשה לאחרונה עמם (2018).

7. לכן, מסקנתו של ביהמ"ש קמא שהוכח קיומם של תנאי סעיף 13(א)(7) לחוק כלפי המערערת נכונה ויש לדחות את הערעור.

### **ה. דיון והכרעה**

1. בפתח הדברים יש לדון בטענת המערערת לפיה מאחר שהמשיבה לא הגישה חוות דעת מומחה בדבר היעדר מסוגלות הורית של האם, לא הוכח היעדר מסוגלות הורית. דין הטענה להידחות, כפי שקבע ביהמ"ש קמא. הנטל להוכחת קיומה של עילת האימוץ מוטל כולו על כתפיה של המשיבה. ברם, ככל שהיא סבורה שדי בעדויות ובמסמכים שבידה להוכחת העילה ואין היא זקוקה לחוות דעת של מומחה נוסף, רשאית היא לסמוך את טענותיה עליהם ולא לעתור למינוי מומחה. אדרבא, לעיתים כמו במקרה דנן, דווקא עדויות של אנשי מקצוע שחו "מכלי ראשון" את הנפשות הפועלות ויכולים לדווח ולהעיד על מה שעניינם ראו "בזמן אמת", עדיפות על מומחה שפגש בנבדק לזמן מוגבל ואין בידיו ידע מוקדם מהתרשמות אישית במשך תקופה ארוכה. כך או כך, השאלה היא אם די היה בחומר שהונח לפני בית המשפט קמא כדי לבסס את התוצאה אליה הגיע.

2. במקרה דנן, המשיבה הביאה לעדות אנשי טיפול רבים, הוגשה גם לבקשת המערערת חו"ד של הרופאה שטיפלה במערערת בבית החולים ---- ד"ר מילשטיין – שהמערערת בחרה שלא לזמנה לחקירה - ולפיכך, לא נפלה כל שגגה בכך שלא מונה מומחה מטעם בית המשפט לערוך בדיקת מסוגלות הורית. כפי שצינתי **בתמ"ש (משפחה תל אביב-יפו) 45104-09-14 פלוני נ' אלמונית (28.10.2015)**:

**"בפסיקה נקבע כי למרות שתסקיר עו"ס אינו חוות דעת מומחה כהגדרתו בסעיף 20 לפקודת הראיות (נוסח חדש) תשל"א – 1970, יש ליתן לו משקל דומה (בע"מ 4259/06 פלוני נ' היועמ"ש (13.7.06), ע"מ 5072/10 פלוני נ' אלמונית (26.10.10). העובדים הסוציאליים הם אנשי מקצוע שחוות דעתם היא בעלת משקל רב ויש צורך בנימוקים כבדי משקל על מנת לסטות מהמלצתם".**

3. אין מקום להתערב בקביעותיו העובדתיות המפורטות של ביהמ"ש קמא, אשר שמע את העדים והתרשם באופן בלתי אמצעי גם מהמערערת. פסק דינו של ביהמ"ש קמא מעוגן היטב בחומר הראיות והמסקנה שאליה הגיע ביהמ"ש היא המסקנה היחידה שניתן להסיק



## **בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים**

**עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל**

ממכלול הראיות. לא קיימת כל הצדקה לסטות מעמדת העו"ס כמפורט בתסקיר ואין שום נימוק כבד משקל שמצדיק זאת.

4. לצורך הפעלת סעיף 13(א)(7) לחוק יש להוכיח התקיימותם של שני תנאים מצטברים:

**הראשון** – שההורה אינו מסוגל לדאוג לילדו כראוי בשל התנהגותו או מצבו.

**השני** – שאין סיכוי שהתנהגותו או מצבו ישתנו בעתיד הנראה לעין על אף עזרה טיפולית וכלכלית סבירה כמקובל ברשויות הסעד לשיקומו.

לאחר עיון בתיק ביהמ"ש קמא (שעה שהמערערת כלל לא הגישה תיק מוצגים כמתחייב על פי התקנות ולא הפנתה בערעורה כלל לפרוטוקולים ולמוצגים כפי שהיה עליה לעשות, במיוחד כשתיק אימוץ לא מתנהל בנט המשפט), יפורטו להלן מקצת מהראיות שהוכיחו את קיומם של כל אחד משני התנאים הנ"ל:

5. **הראיות שהמערערת לא מסוגלת לדאוג כראוי לקטינים:**

**(א) תסקיר עו"ס לחוק האימוץ הגב' אורית כץ:** האם בעלת אישיות גבולית שלא מכירה בכך, אינה נוטלת טיפול תרופתי, חסרת דיור קבוע, לעיתים גרה במחסנים שלא ראויים למגורים (ללא חשמל ומים), אינה בקשר עם הקטינים מתוך בחירתה עקב מצבה הנפשי. לאור מחלתה הנפשית, היא לא מוכנה לקבל על עצמה אחריות לחיות באופן יציב ואינה נוטלת את הכדורים באופן סדיר בהתאם להמלצת הפסיכיאטר.

**(ב) עדות עו"ס משפחה מר משה דיקן:** האם ביקשה בוועדה להפסיק את הביקורים עם הקטינים מאחר שהיא במצב נפשי לא טוב (עמ' 3 לפרוטוקול מיום 27.1.20 שורות 1-3), בשנת 2017 היא גרה בחדר אשפה ללא שירותים ותנאים מינימאליים עד שפונתה (שם שורה 11 וכן שם עמ' 6 שורה 14) והיא עוברת דירות כל כמה חודשים (שם שורות 21-22 ועמ' 9 שורות 1-12).

**(ג) עדות עו"ס לחוק הנוער גב' אורית טרמין:** לאחר הוצאת הקטינים מחזקת האם בחודש ספטמבר 2016 מצב הקטינים היה "בכי רע" והיו להם עיכובים התפתחותיים קשים וטראומות קשות (שם עמ' 9 שורות 28-30), הילדים היו חשופים להתעללות ואלימות (שם עמ' 11 שורות 4-5), האם ביקשה להפסיק את הביקורים כי זה "עושה לה רע" והיא לא יכלה להתמודד עם הכאב הזה (שם עמ' 12 שורות 15-17).



## **בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים**

**עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל**

**(ד) עדות עו"ס משפחה גב' מיכל אדרי:** האם לא ביקרה באופן סדיר עם הקטינים בטיפת חלב והקטינים לא חוסנו באופן סדיר (עמ' 5 לפרוטוקול מיום 10.2.20 שורות 9-10 ושם עמ' 10 שורות 30-31), בתקופה שהקטינים היו במעון הם לא הגיעו אליו באופן סדיר (שם שורות 13-14 ועמ' 16 שורות 5-11), האם לא שיתפה פעולה עם רשויות הרווחה בנושא השמת הקטינים במעון או בקבלת הדרכה הורית (שם עמ' 11 שורות 13-16), היא התנגדה לסומכת (שם עמ' 12 שורה 12 ושורות 24-25) והיתה הזנחה מאוד קשה של הקטינים (שם עמ' 13 שורה 1).

**(ה) עדות עו"ס האומנה גב' טיטלבאום:** שני הקטינים הגיעו למשפחת האומנה בחסך התפתחותי ניכר מאוד, בעיקר פיזי ולא מטופחים במצב קיצוני מאוד, חוסר יציבות משווע וצורך עז מאוד בביטחון ומסגרת יציבה (עמ' 4 לפרוטוקול מיום 11.2.20 שורות 13-15), הקטינים הגיעו למשפחת הקלט עם המון כינים והקטין הגיע עם מחלת עור קשה ושניהם היו במצב של הזנחה קשה (שם שורות 19-22). הקטינים חוו חוסר יציבות מזעזע לפני ההגעה לאומנה (שם שורות 19-20).

**(ו) עדות עו"ס לחוק הנוער גב' יפעת מילר:** הקטינים היו במצב הזנחה מאוד קשה (שם עמ' 9 שורות 22-23), האם סירבה לשתף פעולה עם "הכנסת" סומכת (שם עמ' 10 שורה 6), הקטינים היו בסיכון ברמה הפיזית וההזנחה הסביבתית.

**(ז) חוות דעתה של ד"ר מילשטיין שטיפלה במערכת בבית החולים ----:** "...ובהעדר טיפול תרופתי מצבה מתדרדר מהר מאוד, עלולה להיות תוקפנות פיזית ומזניחה את עצמה באופן קיצוני... להתרשמותי המצב הנפשי של המטופלת אינו מאוזן... התובנה למצבה היתה חלקית... עלה רושם מאי יציבות וירידה בתפקודה החברתי... מעבר מגורים בתדירות גבוהה...".

6. **הראיות לכך שאין סיכוי שההתנהגות תשנה בעתיד הנראה לעין על אף עזרה טיפולית וכלכלית סבירה:**

**(א) תסקיר עו"ס לחוק האימוץ הגב' אורית כץ:** האם אינה מסוגלת להיעזר בגורמי טיפול לצורך שיקומה האישי וההורי, חסרת עורף משפחתי תומך, לא שיתפה פעולה בשילוב הקטינים במעון. למרות ניסיונות רבים בוועדות תכנון וטיפול ולמרות ניסיונות ה"חיזור"



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל

של גורמי הרווחה לעזור לאם, האם לא שיתפה פעולה עם התוכניות שהוצעו לה והיא רק מאשימה את גורמי הטיפול במצבה.

(ב) **עדות עו"ס לחוק נוער גב' טרמין:** היו המון ניסיונות עזרה ותוכניות עם האם (שם עמ' 11 שורה 24), האם לא יכולה להשיג יציבות בחייה, לא מסוגלת להשתקם, גם אם היא נראית היום במצב טוב לא ידוע מה יהיה מחר (שם שורה 30), "היינו בכל מקום אתה וניסו לעזור לה כלכלית" (שם עמ' 12 שורות 1-2), היא בקשר זוגי נוראי שיכול לסכן אותה ואת הילדים (שם שורות 2-3), אין צפי לשיפור (שם עמ' 13 שורה 4), לדברי העו"ס להתמכרויות היא לא ברת טיפול עקב העדר שיתוף פעולה מצידה (שם שורות 15-16).

(ג) **עדות עו"ס לחוק הנוער הגב' יפעת מילר:** האם מאוד אימפולסיבית ולא צפויה בתגובותיה ולהכניס סומכת לבית כזה זה בלתי אפשרי (עמ' 10 לפרוטוקול מיום 11.2.20 שורות 8-9), האם סירבה לקבל הדרכה והתקשתה להבין את צורכי הילדים בנפרד מרצונותיה וצרכיה שלה, קשה לעבוד עם האם שאינה צפויה והדבר אף מקשה מאוד על הילדים (שם שורות 16-20).

7. המערערת לא סתרה אף אחד מעדי המשיבה והיא לא הביאה שום עד מטעמה כגון אמה או אחיותיה או בני משפחה אחרים על מנת להזים את טענות המשיבה ובמיוחד על מנת להוכיח את טענותיה שאחיותיה ואימה לא דיווחו לרשויות הרווחה אודות מצבה הקשה והזנחת הקטינים, כפי שהם העידו בפרוטרוט. המערערת אף לא הביאה שום רופא או חבר על מנת להזים את הטענות כנגד תפקודה ההורי המזניח והפוגעני בקטינים ובדבר מצבה הרפואי והנפשי. העובדה שהמשיבה לא הצליחה להביא ולו עד אחד לתמיכה בטענותיה שהיא כשירה ומסוגלת לגדל את הקטינים, מדברת בעד עצמה.

8. המערערת לא הביאה שום ביסוס לטענותיה בערעור מתוך חומר הראיות שהוגש בבית המשפט קמא. הטענות נטענו בעלמא, ללא כל אסמכתא וללא שום הפנייה לראיות. טענות רבות של המערערת כגון שהיא לא ביקשה להפסיק את הביקורים עם הקטינים או שמעולם לא הוצעה לה הדרכה הורית, נסתרו ע"י כמה עובדים סוציאליים כמפורט לעיל וגרסת המערערת לא הוכחה ולו בבדל ראייה. אין גם כל שחר לטענתה שמדובר בעדויות שמיעה, שעה שכל עד העיד אודות העובדות הידועות לו באופן אישי ביחס לתקופה שהוא העיד עליה ומדובר בעדויות מכלי ראשון ומהתרשמות בלתי אמצעית.



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"צ 20-09-33142 אלמונית נ' מדינת ישראל

9. כפי שקבע ביהמ"ש קמא בצדק רב, הוכח גם שהכרזת הקטינים כבני אימוץ היא לטובתם וכי מצבם השתפר לעין שיעור מאז שהם הוצאו מחזקת האם ועברו למשפחת האומנה שבכוונתה לאמצם.

10. לא קיימת כל חובה למנות לקטינים אפוטרופוס לדין, במיוחד לאור גילם הצעיר. סעיף 23 לחוק קובע כי ביהמ"ש "רשאי" למנות אפוטרופוס לדין - רשאי ולא חייב. לא מדובר במקרה בו אין "צד נגדי" וההליך מתנהל "במעמד צד אחד", שאז קיימת הצדקה למנות אפוטרופוס לדין על מנת שיהיה "צד מבקר" להליך המשפטי ולטיעוני ב"כ היועמ"ש. במקרה דנן, האם היתה מיוצגת ונשמע היטב גם הקול המתנגד לבקשה (השוו : אמ"צ (נצי) 26/13 ב"כ היועמ"ש נ' פלונית ואח' (26.12.13)).

כב' השופטת (בדימוס) נילי מימון בספרה **דיני אימוץ ילדים** (1994) בעמ' 433 מציינת כי :

**"מתי יהיה צורך במינוי אפוטרופוס לדין לקטין?**

**אם מדובר בילד קטן, ובהליכים להכרזתו כבר-אימוץ יהסס בית המשפט לפני שימנה אפוטרופוס לקטין. ואולם גם כאן אם יסבור בית המשפט, כי לטובת הקטין ייתכן פתרון אחר מאשר החזרתו להוריו או מסירתו לאימוץ, פתרון אשר אינו מובא על ידי הצדדים, ההורים והיועץ המשפטי לממשלה, ימנה בית המשפט אפוטרופוס לדין לקטין על מנת שיפרוש בפניו יריעה רחבה יותר".**

11. לא היה גם כל מקום לצמצם את תוצאות האימוץ, במיוחד שעה שהאם נמצאת בנתק מוחלט מהקטינים כמעט שלוש שנים ולאורך כל ההליך, היא מעולם לא הגישה כל בקשה לחידוש הקשר עם הקטינים והדבר מדבר בעד עצמו.

12. אכן, אין להמעיט בצערה של המערערת שילדיה ניטלו ממנה. ברם, המשיבה נהגה עם המערערת לאורך השנים "בכפפות של משי" וניסתה בכל דרך לנסות ולהותיר את הקטינים בחזקתה תוך מתן עזרה וסיוע מקיף. ברם, האם התמידה בסירובה לשתף פעולה עם גורמי הטיפול ועמדה על טענתה שמדובר בקונספירציה כנגדה ולכן לא היה מנוס, לאחר שכלו כל הקיצין, לפתוח בהליך אימוץ. במקרה דנן המשיבה לא מיהרה לפתוח בהליך אימוץ. אדרבא, נעשו על ידה ניסיונות רבים על פני תקופה ארוכה (אולי ארוכה מידי) לסייע לאם לשקם את עצמה. ברם, לאור כישלון הניסיון לשפר את דרכה של האם בכל הקשור ביכולות ההוריות, לא היה מנוס מהגשת בקשה למתן צו בר אימוץ, לאור מצבם החמור ביותר של הקטינים והזנחתם הקשה.



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"צ 33142-09-20 אלמונית נ' מדינת ישראל

13. לפיכך, אציע לחבריי לדחות את הערעור ואולם לאור מצבה של המערערת לא לפסוק לחובתה הוצאות, למרות שכאמור, הערעור הוגש כהעתקה של הסיכומים בביהמ"ש קמא, ללא כל מוצגים וללא כל התמודדות עם קביעותיו של ביהמ"ש קמא.

---

נפתלי שילה, שופט

השופט שאול שוחט, סגן הנשיא, אב"ד:

אני מסכים.

---

שאול שוחט, שופט  
סג"נ, אב"ד

השופטת עינת רביד:

אני מסכימה.

---

עינת רביד, שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינו של כב' השופט נפתלי שילה.  
פסק הדין מותר לפרסום בכפוף להשמטת הפרטים המזהים.

ניתן היום, ח' מר חשוון תשפ"א, 26 אוקטובר 2020, בהעדר הצדדים.

---

נפתלי שילה, שופט

---

עינת רביד, שופטת

---

שאול שוחט, שופט, סגן הנשיא  
אב"ד